iššvalgyti nebuvo galimybės, apie senienas valdytoja nieko konkretaus pasakyti negalėjo. Iš kito Vilkiškių gyventojo – Mečislovo Žukausko (56 m., vietinis) sužinotas tik aukščiausios kaimo kalvos pavadinimas – *Bičkalnis*. Ši kolūkio metais apardyta pailga moreninė kalva stūkso už 320 m į V nuo A. Kaušienės sodybos (viduryje – LKS94 X6154180; Y454918).

The Field Surveys in Kelmė, Molėtai, Radviliškis, and Raseiniai Districts

In 2017, the LNM and BRIAI surveyed 20 prehistoric and historic sites that have cultural heritage indicators in Kelmė, Molėtai, Radviliškis, and Raseiniai Districts. New flat cemeteries were discovered in Skogalis (Figs. 1–3), Vaiguva (both in Kelmė District) (Figs. 4, 5), and Vilkiškiai (Raseiniai District) (Fig. 22) and finds were encountered outside the boundaries of the protected territories of the hillforts (Fig. 17) in Pabariukai (Eimančiai) (Kelmė District) and Pažobris (Raseiniai District) and a cemetery (Fig. 21) in Vėžlaukis (Raseiniai District). The new barrow mounds and stone circles (Figs. 8, 9) discovered in Akmenė (Sandrausiškė) (Raseiniai District) and the finds in Liepiškiai (Radviliškis District) (Fig. 7) and Ugioniai (Raseiniai District) must be connected with burial sites mentioned in literature but already destroyed for some time.

An unknown barrow site was identified in Kašelinė (Molėtai District) when a 10th-century cremation was discovered during the survey. The grave goods in it consisted of an assemblage of 15 artefacts, some of which had been in a fire: a broadaxe, 2 narrow-bladed, single-edged axes, 4 socketed spearheads with the sockets decorated with an arched design, a socketed spearhead with a narrow leaf-shaped blade, 3 knives with a push tang, a handle scale or sheath fitting, part of a twisted wire neck-ring shank, and 2 penannular brooches with facetted terminals (Fig. 6).

Iron Age artefact find spots were recorded in Daukšiai (Radviliškis District), Palapišiai Forest (Fig. 16), Riogliškiai (Fig. 20), and Šiauleliai (all in Raseiniai District) and an Early Modern period one in Aukštiškiai (Radviliškis District). The new artefacts from the Anulynas Barrow site and Cemetery (Figs. 10–13), the Fliorencija Manor site (Fig. 14), Kušeliškė Cemetery (Fig. 15), and the Tautušiai Barrow site (all in Raseiniai District) supplemented the results of earlier surveys. In addition, some of the finds attest to the presence of Poškaičiai Cemetery (Raseiniai District), which has been damaged by treasure hunters (Figs. 18, 19).

Tomas Rimkus

Paleolito radimvietė Batakiuose

1990 m. Batakių miestelyje, Slėnio g. 1 (Tauragės r.) kasant vandens šulinį surastas priešistorinis šiaurės elnio (*Rangifer tarandus*) ragas iš 7 dalių su senomis, žmogaus padarytomis įkartomis (1 pav.). Netrukus jis perduotas vietos mokytojui, kuris 1992 m. radinį atidavė į Tauragės krašto muziejų. Jame radinys buvo eksponuojamas gamtai skirtoje ekspozicijoje. 2016 m. ragas patraukė ir archeologų dėmesį. Išsiaiškinta tiksli jo radimo vieta ir aplinkybės. 2017 m. pradžioje, pradedant rekonstrukcinius muziejaus ekspozicinių patalpų darbus, jis buvo perduotas laboratoriniams tyrimams į BRIAI eksperimentinės archeologijos ir trasologijos laboratoriją. Trūkstant duomenų apie radimvietės sluoksnius, 2017 m. joje buvo atlikti archeologiniai žvalgymai.

Pasirinktas žvalgymas gręžiniais. Radimvietėje iš viso padaryti 4 zondai. Kaip atspirties

1 pav. Šiaurės elnio (Rangifer tarandus) ragas, rastas 1990 m. kasant vandens šulinį Batakiuose. T. Rimkaus nuotr.

Fig. 1. The reindeer (Rangifer tarandus) antler found while digging a water well in Batakiai in 1990.

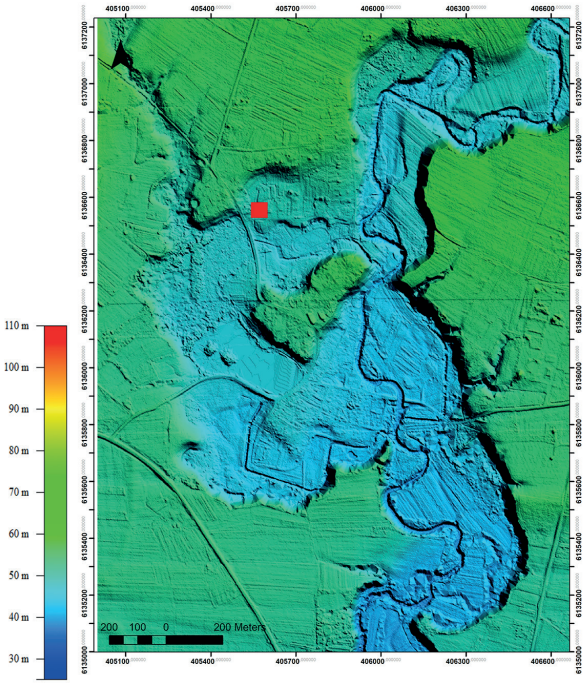

2 pav. Batakių miestelio situacinis planas. Šiaurės elnio rago radimo vieta pažymėta raudonu kvadratu. T. Rimkaus brėž.

Fig. 2. A plan of Batakiai. The reindeer antler find spot is marked with a red square.

taškas pasirinktas šulinys, kurio vietoje ir surastas ragas. Zonduota 5–10 m nuo šulinio į V ir PV puses. Naudotas kalamasis 1 m ilgio zondas atvira kamera, su galimybe jį prailginti iki 4 m. Pasak sklypo savininkų, kasant šulinį ragas surastas apie 2 m gylyje, vandeningo smėlio sluoksnyje. Giliau sekė žvyras su stambiais rieduliais. Gręžiniai parodė, kad šioje vietoje iš tiesų yra labai aukštas gruntinio vandens sluoksnis. Giliausias grunto mėginys, kurį pavyko ištraukti, buvo tik 1,04 m. Kalant zondą giliau, mėginį tuoj pat išplaudavo gruntinis vanduo, todėl gilesnių grunto mėginių ištraukti nepavyko. 1,04 m gylyje pasiektas vandeningo smėlio sluoksnis, kuris, matyt, tęsiasi ir giliau.

Šiaurės elnio ragą datavus radiokarbono metodu, paaiškėjo, kad jis iš 10.146–9.854 BC (cal). Pati radimvietė yra buvusiame Ančios upės slėnyje, jos pirmojoje viršsalpinėje terasoje (2 pav.). Batakių senoji miesto dalis įkurta ant didžiulės ledyninės kilmės kalvos, aplink kurią prieš tūkstančius metų tekėjo Ančia. Gauta data, matyt, rodo, kad ne anksčiau kaip ankstyvajame holocene Ančia pakeitė savo tekėjimo vagą ir šiuo metu teka pro Batakių miestelio R pusę. Archeologiniai žvalgymai ir vietinių žmonių apibūdinti gilesni sluoksniai verčia manyti, kad patį šiaurės elnio ragą čia atnešė didžiuliai vandens srautai, kurie vėlyvojo pleistoceno pabaigoje formavo Ančios upės slėnį.

The Batakiai Palaeolithic Site

In 1990, a prehistoric reindeer antler with man-made cutmarks was found while digging a water well in Batakiai (Tauragė county) (Fig. 1). In 1992 it was given to the Tauragė Region Museum but the archaeologists at the University of Klaipėda initiated a proper investigation only in 2017. Radiocarbon dating showed the antler to date to 10 146–9 854 cal BC. In order to obtain more data about the layers where it was found, a series of four boreholes was made in 2017, the deepest to a depth of only 1.04 m. The other boreholes already extended down into the zone of saturation owing to the high water table. According to this survey and the owners of the land, the antler could have been found in a layer of watery sand. During the Late Pleistocene and Early Holocene, Batakiai was part of the Ančia river valley (Fig. 2) and was probably was already inhabited by humans at that time.

Egidijus Šatavičius

Nežinomi piliakalniai Pietų Lietuvoje

2016–2017 m. straipsnio autorius, asmenine iniciatyva analizuodamas senus Lietuvos žemėlapius, LiDAR duomenis bei lankydamasis įvairiose Pietų ir Pietryčių Lietuvos vietovėse, surado tris naujus piliakalnius ir siūlo juos įtraukti į NKVR. Piliakalnių koordinatės nurodytos LKS94 sistemoje.

Pažarsčio–Naujasodžio piliakalnis (Prienų r., Šilavoto sen.) (X484351, Y6058078) yra 80 m į PR nuo Lašašos upelio kairiojo kranto, 210 m į P nuo Naujasodžio piliakalnio (UK 5537), 400 m į R nuo Pažarsčio pilkapyno (UK 5539). Piliakalnis yra Šilavoto kalvagūbrio Š dalyje, eroziniame kalvyne. Jis įrengtas Lašašos upelio kairiajame krante esančioje atskiroje smėlėtoje kalvoje, slėnio aukštutinėje dalyje, iškilusioje virš upės vandens lygio 16 m (1 pav.). Lašašos upelio slėnis juosia piliakalnio kalvą iš ŠV–Š pusės, R–ŠR ją nuo gretimos aukštos kalvos skiria plati gili raguva ar loma, PR siekia aukštėjantį slėnio šlaitą (2 pav.). Piliakalnio P–PV pusė nukasta eksploatuojant smėlio karjerą. Statūs karjero šlaitai šiuo metu po truputį eroduoja dėl susiformavusio sufozinio cirko ir ištekančio upeliūkščio erozijos. Išlikusi piliakalnio aikštelės dalis yra pusapskritimio formos, 16 m ilgio ŠV–PR kryptimi, 10–11 m pločio ŠR–PV kryptimi. Aikštelės paviršius beveik plokščias ir lygus. Iš ŠV–Š–ŠR–R pusės piliakalnio aikštelę juosia iki 2–2,7 m aukščio smėlingas puslankio formos pylimas, kuris ties pagrindu yra 13–18 m pločio, o PV gale po truputį nužemėja (3, 4 pav.). Už pylimo, PR pusėje nuo palaipsniui aukštėjančio slėnio šlaito piliakalnis dar papildomai atskirtas 1–1,4 m gylio, 17 m pločio grioviu. Piliakalnio šlaitai gana statūs, iš ŠV–Š pusės (nuo Lašašos upelio) siekia 8,7–9,3 m, ŠR–R pusėje yra 6,5–8,4 m aukščio. PR pusėje piliakalnio šlaitas nuo griovio dugno tėra 3,3 m aukščio. Piliakalnio ŠV šlaite, 2,5–3,5 m žemiau aikštelės, yra dalinai išlikusi siaura terasa, kurioje dar vietomis ženklu buvus griovį ir pylimą.

Piliakalnis ypač nukentėjo 2016 m. plynai kertant mišką, kai traktoriais išvažinėti jo šlaitai ir pylimai. Be to, šlaituose ženklios kelios stambios iškastos duobės. Šiuo metu ant piliakalnio liko augti tik kelios pušys, o jis pats pradeda apželti krūmais. Mišku liko apaugęs tik karjero statusšlaitas.

Piliakalnis preliminariai datuojamas geležies amžiumi (I–VIII a.). Įvairiuose žemės paviršiaus praardymuose aikštelėje, ties pylimo